

FATİH GENÇ

EĞİTİM BİLİMLERİ PROGRAM

Geliştirme

ÖĞRETİM
TEKNOLOJİLERİ ve
Materyal Tasarımı
SINIF
Yönetimi

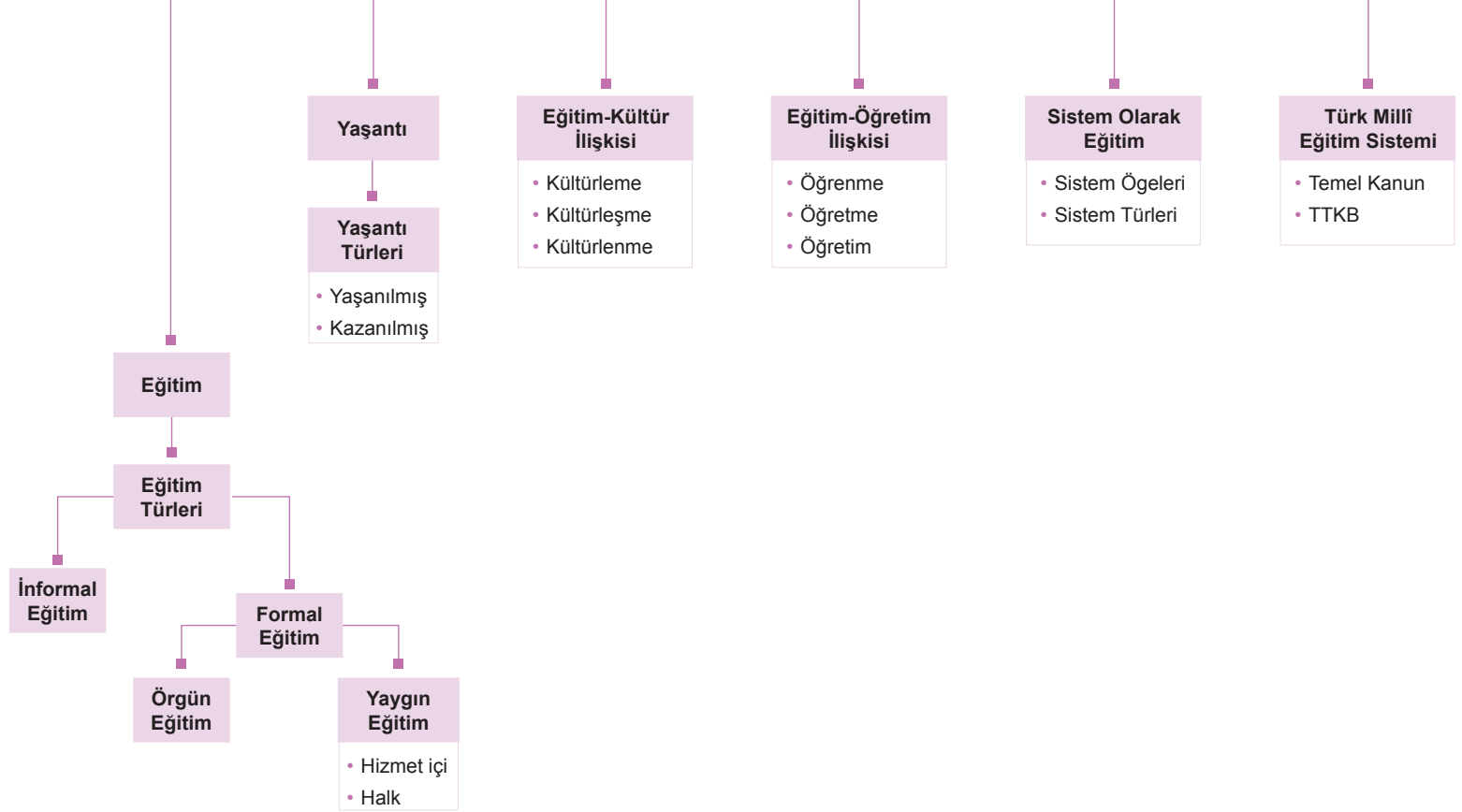
DERS
NOTLARI

Ücretsiz Videolara
ulaşmak için
QR Kodu Tara!

RETRO
Yayıncılık

EĞİTİME İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

2. Kasıtlı Kültürleme

Kültürel değerlerin planlı bir şekilde bireylere aktarılmasıdır. Yine bu kültürleme türünün özellikleri dikkate alındığında da formal eğitimin bir kasıtlı kültürleme olduğu çıkarımı yapılabilir.

3. Zoraki Kültürleme

Kültürel değerlerin bireylere ya da toplumlara hür iradesi dışında zorla kabul ettirilmesi sürecidir. Bireylerin gelenek, görenek, din ve dillerinin değiştirilmeye zorlanması bu tür kültürlemeye örnek olarak gösterilebilir. Bu kültürel aktarım şeklinde bilinçaltı kullanılarak ve subliminal mesajlar yoluyla gerçekleştirilir.

B. KÜLTÜRLEŞME

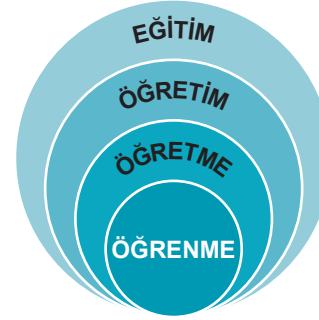
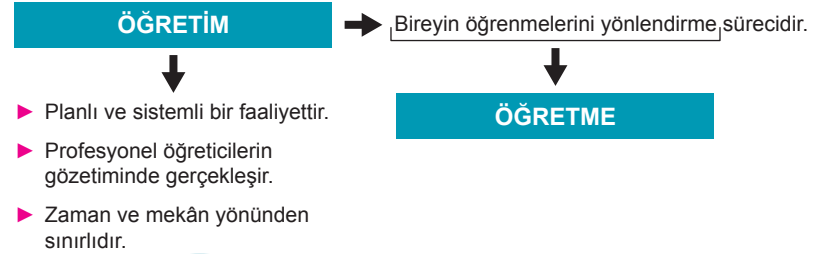
Birden çok kültürün etkileşime girmesi sonucu birbirlerine karşılıklı olarak kültürel değerlerini aktarmaları ve bunun sonucunda her iki kültürün de değişime uğramasıdır.

C. KÜLTÜRLENME

Birden çok kültürün etkileşime girmesi sonucu her iki kültürde de bulunmayan özgün bir yapının ortaya çıkmasıdır.

IV. EĞİTİM VE ÖĞRETİM İLİŞKİSİ

Bireyin yaşantısı sonucunda davranışlarında meydana gelen nispeten kalıcı izli değişimlere öğrenme denir. Bu öğrenmelerin kılavuzlanması işi de öğretmedir. Öğretme işinin yapıldığı sürece verilen ad ise öğretimdir. Bu doğrultuda öğretimin öğretici kılavuzluğunda gerçekleştirilen bir süreç olduğu ve eğitimin formal yönünü vurguladığı söylenebilir.

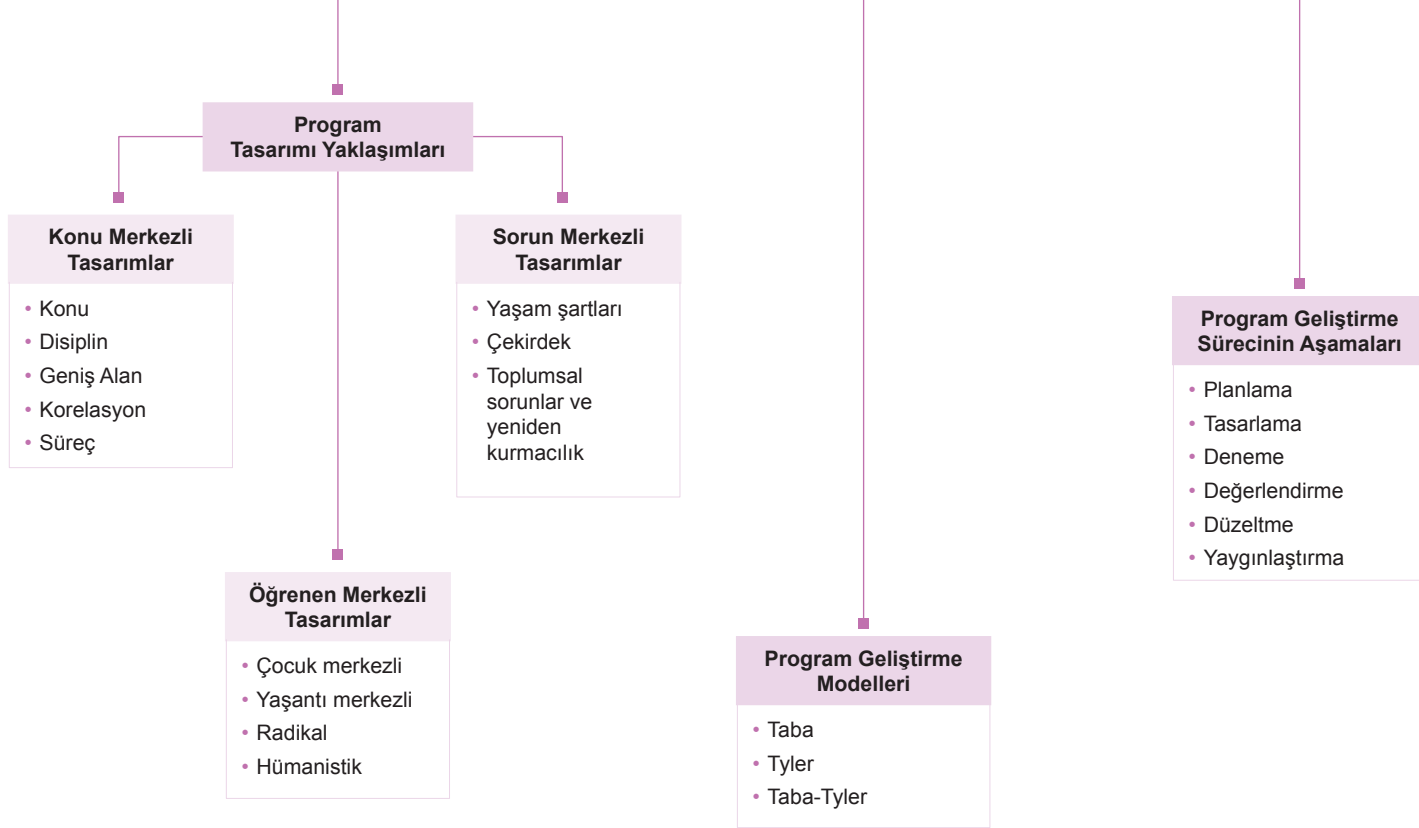
- ▶ Eğitim öğretimi de kapsayan daha geniş bir kavramdır.
- ▶ Eğitim yaşam boyu devam eden bir süreçtir.
- ▶ Öğretim, formal eğitimin uygulanma şeklidir.

V. BİR SİSTEM OLARAK EĞİTİM

Sistem, bir sonuç elde etmeye yarayan yöntemler düzenidir. Açık bir sistem olarak düşünüldüğünde de eğitim sistemini oluşturan öğeler ve aralarındaki ilişki aşağıdaki gibidir.

EĞİTİM PROGRAMI TASARIMI YAKLAŞIMLARI VE PROGRAM GELİŞTİRME MODELLERİ

A. İHTİYAÇ BELİRLEME YAKLAŞIMLARI

Bu yaklaşımlar ihtiyaç belirleme sürecinde hangi anlayışın benimseneceğini ve ihtiyaçlar belirlenirken odak noktalarının neler olması gerektiğini belirler. Program geliştirme alanında yaygın şekilde kullanılan yaklaşımlar farklar, demokratik, analitik ve betimsel yaklaşımlardır.

1. Farklar Yaklaşımı

Bu yaklaşımda olması gereken durumla mevcut durum arasındaki farka göre ihtiyaçlar belirlenir. Diğer bir deyişle hedeflenen başarı düzeyi ile mevcut başarı düzeyi kıyaslanır. Eğer arada bir fark oluşmuşsa bir eğitim ihtiyacı vardır, çıkarımı yapılır.

2. Demokratik Yaklaşım

Bu yaklaşım yapılacak eğitim çalışmasının ilgilendirdiği kişilerin görüşlerinin alınmasını ve çoğunluğun fikrinin ihtiyaç olarak belirlenmesini esas alır. Çünkü bu yaklaşıma göre ihtiyaç toplumdaki baskı ve referans gruplarının isteklerinden dolayı ortaya çıkar. Bir ihtiyaç belirleme çalışmasında olabildiğince çok kişi ve kesimin görüşünün alınması o çalışmanın demokratik bir nitelik kazanmasına hizmet eder.

3. Analitik Yaklaşım

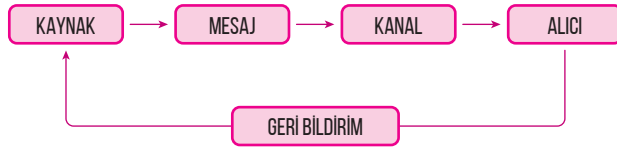
Bu yaklaşım günümüzden çok; gelecekte ortaya çıkması olası durumlarla ilgilendir. Analitik yaklaşım kapsamında yönetimler belirlenerek gelecekte karşılaşılabilecek durumlara göre eğitim ihtiyaçları belirlenir. Tabii ki geleceğe dair tahminler yürütülürken ulusal ve uluslararası şartlar dikkate alınarak çıkarım yapılır.

4. Betimsel Yaklaşım

Betimleme kelime olarak; bir nesnenin, kendine özgü niteliklerini tam ve açık bir biçimde söz veya yazı ile anlatmak, tasvir etmek anlamına gelmektedir. Betimsel yaklaşımda ise ihtiyaçlar bir özelliğin yokluğunda ve varlığında sağladığı fayda ya da zarara göre belirlenir. Eğer bir özellik eğitim ortamına eklendiğinde fayda sağlıyor ya da yokluğunda zarara neden oluyorsa eğitim sürecinde o özelliğe ihtiyaç vardır, denir. Bazı kaynaklar ise betimsel yaklaşımın mevcut şartlar analiz edilerek artı ve eksilerin ortaya koyulması sonucu ihtiyaçların belirlenmesiyle gerçekleştirileceğini ifade eder.

B. İHTİYAÇ ANALİZİ TEKNİKLERİ

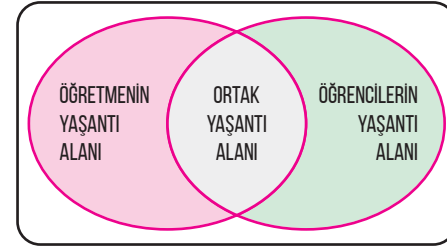
Program geliştirme sürecinde ihtiyaç belirleme süreci gerçekleştirilirken çalışma grupları belirledikleri ihtiyaç belirleme yaklaşımına uygun şekilde bir ihtiyaç analizi tekniği kullanmalıdırlar. Bu teknikler ihtiyaç belirleme sürecinde kaynak kişilerden veri toplanmasını sağlayan araçlardır. Eğitim çalışmalarında sıklıkla kullanılan teknikler şunlardır:

Eğitim bir sistem olarak ele alındığında bu yapıdaki “işlem” ögesinin öğrenme-öğretme faaliyetlerini kapsadığını söyleyebiliriz. Bu öge içerisinde öğretmenlerin öğrencilerine bilgileri aktarmaları aşamasında kullandıkları öğretim araç ve gereçleri de bulunmaktadır. Öğretimde teknoloji ve materyal kullanımı, sistem yaklaşımına göre ele alınırsa ihtiyaçların ve özelliklerin analizi, öğretimin tasarlanması ve geliştirilmesi, değerlendirmenin yapılması aşamalarından meydana gelen bir süreç olarak incelenebilir.

E. ORTAK YAŞANTI ALANI

Ortak yaşantı alanı, öğrenme-öğretme sürecinde öğrenciler ile öğretici arasındaki etkileşim düzeyini ifade eden bir kavramdır. Öğretim sürecindeki iletişim ve öğeleri dikkate alındığında kaynak ile alıcı arasındaki etkileşimin fazla olmasına hizmet eden öğretim teknolojisi ve materyalleri ortak yaşantı alanının genişlemesine imkân yaratmaktadır. Yani öğrencilerini tanıyan ve onların özelliklerine göre ders işleyen bir öğretmenin sınıfında ortak yaşantı alanını genişlettiği söylenebilir. Ortak yaşantı alanını şu şekilde görsel hâle getirebiliriz:

II. ARAÇ-GEREÇ VE MATERYAL KULLANIMININ FAYDALARI

Öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinde araç, gereç ve materyal kullanmalarının sağladığı faydalar şu şekilde sıralanabilir:

- Öğretimin kalitesini ve verimini yükseltir.
- Öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırır.
- Soyut kavramların somutlaştırılmasını sağlar.
- Öğretimi daha açık ve anlaşılır bir hâle getirir.
- Öğrencilerin, öğrenme sürecine etkin katılımını artırır.
- Derse dikkat çeker ve öğrencileri öğrenmeye güdüler.
- Öğrencilerin dersi ve konuyu takibini kolaylaştırır.
- Riskli durumların öğrenciler tarafından gözlemlenmesi için güvenli gözlem olanağı sağlar.

E. DERS KİTAPLARI

Ders kitapları, öğrenci düzeyine uygun olmalı, açık ve anlaşılır bir dille yazılmış olmalı; araştırmalar, hazırlık ve uygulama soruları içermeli; farklı öğrenme-öğretme yaklaşımlarından yararlanmalı; çeşitli görsel uyarıcılarla zenginleştirilmiş olmalı; somut örnekler içermelidir.

Yukarıda sıraladığımız ölçütlerin yanı sıra MEB'in kitapları ile Eğitim Araçları Yönetmeliği'nde öğretmenlerin derslerde kullanacakları en temel öğretim araçlarının şu niteliklere sahip olması gerektiği sıralanmıştır:

- Anayasa ve kanunlara aykırı hususlar içermez.
- 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan Türk millî eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak hazırlanır.
- Dil, din, ırk, renk, cinsiyet vb. ayrımcılığı yapmaz.
- Bilimsel hatalar içermemelidir. Bu yüzden bilimsel ilke ve yöntemler gözetilerek hazırlanır.
- Herhangi bir kişi ya da kurumun reklamını içeremez.
- Hedef öğrenci kitlesinin bilgi, yaş ve hazırbulunuşluk düzeyine uygun olmalıdır.
- Düzgün bir Türkçe ile dilin özellikleri bozulmadan yazılmış olmalıdır.
- Estetik, edebî, kültürel ve sosyal değerlere uygun olmalıdır.
- Toplumun ortak değerleriyle bağdaşan görsel unsurlar içermelidir.
- Hedef öğrenci kitlesinin gelişim düzeyine uygun punto ve standartta yazılmış olmalıdır.
- Fotoğraf, tablo, grafi k, şema, plan, harita vb. öğretime yardımcı unsurları içermelidir.

- İlgili öğretim programlarında yer alan amaç ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak ve öğrencilerin yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsamalıdır.

F. HARİTA VE YERKÜRE

Öğrenilecek bilgileri daha anlaşılır kılmak amacıyla bilimsel verilere göre düzenlenmiş atlas, dünya şekli, kroki vb. araçlardır.

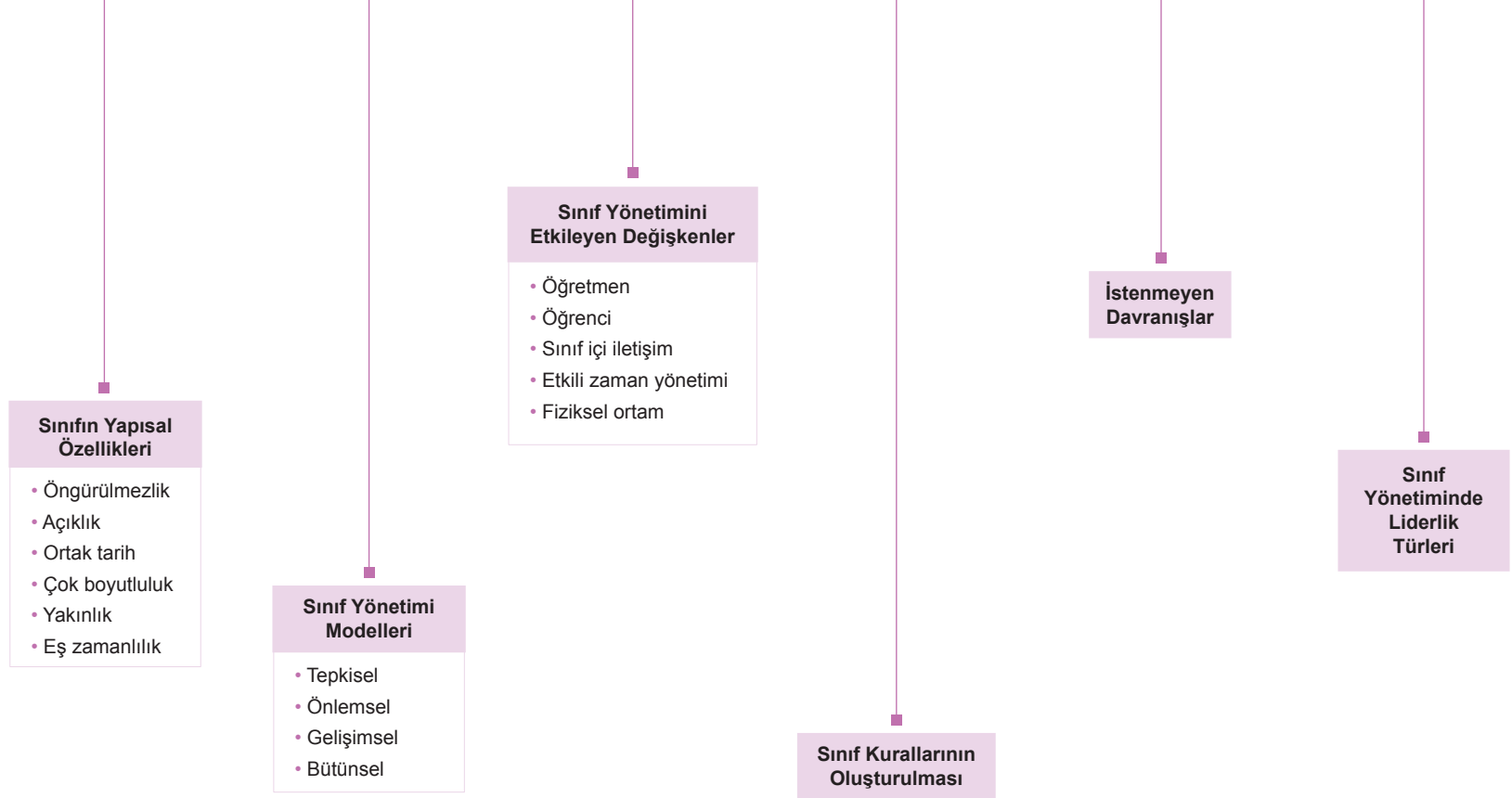
G. HAREKETSİZ RESİMLER VE GRAFİKLER

Hareketsiz resimler, nesne ve varlıkların resim, fotoğraf ve çizimleridir. Grafikler ise izleyiciye bilgi aktarmak amacıyla hazırlanmış fotoğraf olmayan iki boyutlu diyagram, şema, karikatür vb. araçlardır.

H. GÖSTERİM PANOLARI

Genelde ilköğretimde belirli gün ve haftalara ilişkin bilgilerin ve görsellerin asıldığı araçlardır. Pazen kaplı ve manyetik türleri olan gösterim panoları öğrencilerin herhangi bir konuda bilgi edinmelerini sağlayan ve belirli günlerde barındırdığı içeriğin güncellenerek düzenlendiği araçlardır.

SINIF YÖNETİMİ

GELENEKSEL	Tepkisel	İstenmeyen davranışa karşı tepki, istenen davranışa karşı övgü söz konusudur. İstenmeyen davranışın ortadan kalkması için ceza verilir. Örneğin, sınıfta sürekli uyumsuz davranışlar gösteren öğrenciyeye her defasında sözlü uyarıda bulunulur. İstenmeyen davranışın ortaya çıkmaması için istenen davranışların pekiştirilmesi önemli görülür.
	Önlemsel	Geleceği kestirmeye, istenmeyen davranışı ve sonucu meydana gelmeden önlemeye yönelimlidir. Kopya çekmesi olası ve yan yana oturan iki öğrencinin arasına çanta koyan ya da öğrencilerin yerlerini değiştiren bir öğretmen önlemsel modele uygun bir yöntemi sergilemektedir. Model iyi çalışırsa istenmeyen davranışın görülme sıklığında düşme ve yok olma durumu söz konusu olabilir. Buna bağlı olarak da tepkisel modele ihtiyaç olmayacaktır.

ÇAĞDAŞ	Gelişimsel	Öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak uygulamaların gerçekleştirilmesini esas alır. Bu modelde öğrencilerin fiziksel, duygusal, zihinsel ve toplumsal gelişim düzeylerinin dikkate alınması gerekir. Bir uygulamaya geçmeden önce öğrencilerin hazır hâle getirilmesi önemlidir.
	Bütünsel (Sistem)	Sınıf yönetimini etkileyen tüm öğelerin birlikte ele alınmasını öngörür. Öğrencilerin gelişim özelliklerinin dikkate alınarak, önlem alınması gereken yerde önlem almayı, tepki gösterilmesi gereken yerde tepki göstermeyi gerektirir.

NOT

Bütünsel model, sınıf yönetimi modellerinin bütünleştirilmesiyle kullanılır. Yani tüm modellerin birleşimidir. Ancak çağdaş bir model olan bütünsel yani sistem modelinde tepkisel modelin istenmeyen davranışları önleme yöntemi olan I. tür cezaya yer verilmez. Bütünsel modelde II. tür ceza kullanılır.

IV. SINIF YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN SINIF İÇİ DEĞİŞKENLER

Sınıf yönetiminin, çeşitli unsurların bir araya gelmesiyle oluşan bir yapı olduğu düşünüldüğünde sınıf yönetimini etkileyen birçok değişkenden söz edebiliriz. Etkili bir sınıf yönetimi için öğretmenlerin bu değişkenleri bilmeleri ve kontrol altına almaları gerekir. Sınıf yönetimini etkileyen değişkenlerden bazıları öğretmen, öğrenci, iletişim, ortam, program, yöntemler, okul, aile, yakın ve uzak çevre, istenmeyen davranışlardır.

1. Öğretmen

Sınıfta öğrenme-öğretme sürecini kılavuzlayan kişi öğretmendir. Öğretmen sınıf içinde kazandırılmak istenen davranışları ve öğrencilerden beklentisini ilk andan itibaren kararlılıkla ortaya koymalıdır. Öğretmen bu davranışların yerleşmesi için tutarlı davranışlar (önce kendisi) sergilemeli, esnek olmalı ve belirlenen kurallara uymalıdır. Diğer bir ifadeyle öğretmen, öğrencileri için iyi bir rol model olmalıdır.

Öğretmen Tipleri	Özellikleri
Otokratik	Öğrencilerin düşünce ve görüşlerine önem vermez. Etkinlikleri kendisi yürütür ve disiplini merkeze alır.
Demokratik	Öğrencilerin duyu ve düşüncelerine önem verir. Öğrenciyi merkeze alır ve rehberlik faaliyetlerini yürütür.
Model	Sözleri ve davranışlarıyla öğrencilere örnek olur.
Kalıplıyıcı	Kurallara uymada tekrar yöntemini sık kullanarak bu kuralların unutulmamasını amaçlayan ve çalışmalarında veli desteğini alan öğretmendir.
Serbest (İlgisiz)	Öğrenciyle ilgilenmez, rehberlik yapmaz, kararsız ve hareketsizdir.
Geliştirici	Öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak hareket eder.